

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ТЕМА 1 ОСНОВИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	7
1.1 Поняття та правові засади діяльності бюджетних установ	7
1.2 План рахунків бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору економіки	9
1.3 Форма ведення бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору ..	11
1.4 Організація бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору економіки	20
1.5 Облікова політика бюджетних установ	23
ТЕМА 2 ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	30
2.1 Поняття, склад та оцінка основних засобів	30
2.2 Документальне оформлення операцій з основними засобами	34
2.3 Характеристика рахунків для обліку основних засобів бюджетної установи	35
2.4 Відображення операцій з надходження основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку	39
2.5 Облік зносу основних засобів	43
2.6 Облік ремонту та поліпшення основних засобів	50
2.7 Відображення операцій з вибуття основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку	53
ТЕМА 3 ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	64
3.1 Поняття, склад та оцінка нематеріальних активів	64
3.2 Документальне оформлення операцій з нематеріальними активами ..	67
3.3 Характеристика рахунків для обліку нематеріальних активів бюджетних установ	69
3.4 Відображення операцій з надходження нематеріальних активів на рахунках бухгалтерського обліку	71
3.5 Облік зносу нематеріальних активів	75
3.6 Відображення операцій з вибуття нематеріальних активів на рахунках бухгалтерського обліку	79

ТЕМА 4 ЗАПАСИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ПОНЯТТЯ, СКЛАД, ОБЛІК	88
4.1 Класифікація, склад і оцінка запасів в бюджетних установах	88
4.2 Документальне оформлення наявності, руху та вибуття запасів у бюджетних установах	92
4.3 Синтетичний облік запасів бюджетних установ	94
4.4 Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів	98
ТЕМА 5 ОБЛІК ФІНАНСОВО-РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	104
5.1 Принципи та форми грошових розрахунків	104
5.2 Облік грошових коштів на рахунках у банку та органах Державного казначейства	107
5.3 Облік розрахунків із різними дебіторами і кредиторами	112
ТЕМА 6 ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	124
6.1 Загальні засади обліку зобов'язань	124
6.2 Облік довгострокових зобов'язань	125
6.3 Облік поточної заборгованості за кредитами та позиками	127
6.4 Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками	130
6.5 Облік розрахунків за податками та зборами	131
6.6 Облік розрахунків з оплати праці	134
ТЕМА 7 ОБЛІК РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАННЯ КОШТОРИСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	142
7.1 Основи складання кошторису бюджетних установ	142
7.2 Порядок складання проектів кошторисів бюджетних установ, їх розгляду і затвердження	146
7.3 Основні вимоги щодо виконання кошторису бюджетних установ	149
7.4 Загальні положення обліку результатів виконання кошторису бюджетних установ	154
ТЕМА 8 ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	162
8.1 Загальні принципи обліку доходів та витрат	162
8.2 Класифікація доходів бюджетних установ	164
8.3 Бухгалтерський облік доходів загального і спеціального фондів бюджету	166
8.4 Класифікація витрат та їх облік	169

ТЕМА 9 ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	179
9.1 Загальні вимоги до проведення інвентаризації в бюджетних установах	179
9.2 Порядок проведення інвентаризації	180
9.3 Узагальнення результатів інвентаризації в бюджетних установах	183
ТЕМА 10 ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	192
10.1 Основні поняття звітності бюджетних установ	192
10.2 Класифікація звітності бюджетних установ	193
10.3 Загальні вимоги до звітності бюджетних установ	194
10.4 Порядок і терміни подання звітності	198
ДОДАТКИ	205
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	217

ПЕРЕДМОВА

Нині в Україні функціонують багато установ і організацій, які повністю або частково утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів. Основною метою бухгалтерського обліку в таких установах є забезпечення збереження державного майна та раціональне його використання. Особливості функціонування державного сектору економіки та його специфічні об'єкти зумовляють існування окремого плану рахунків, форм фінансової звітності, що відрізняються від звітності інших суб'єктів господарювання.

Підготовка фахівців в галузі державного управління та адміністрування вимагає вивчення особливостей бухгалтерського обліку в бюджетних установах, ознайомлення з чинним нормативно-правовим забезпеченням обліку та сучасною обліковою політикою бюджетних установ.

У навчальному посібнику «Облік і звітність в бюджетних установах» висвітлені теоретичні засади побудови бухгалтерського обліку в бюджетних установах з урахуванням чинних нормативних документів Державного казначейства України, міністерств і відомств. Матеріал посібника проілюстрований рисунками, схемами, таблицями, первісними документами, обліковими реєстрами та формами фінансової звітності. Все це дозволяє підвищити наочність, доступність і глибину засвоєння навчального матеріалу. Типові бухгалтерські проводки наведені з використанням чинного Плану рахунків бюджетних установ.

Навчальний посібник дозволяє вивчити теоретичні засади обліку в бюджетних установах; засвоїти механізм складання бухгалтерських проводок; ознайомитись з особливостями обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат бюджетних установ; порядком проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку; методикою складання фінансової звітності.

Структура навчального посібника надасть змогу здобувачам освіти не лише опанувати теоретичні засади дисципліни, а й набути практичних навичок, необхідних для організації та ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

До кожної теми подано матеріали для самоконтролю знань, які включають тестові завдання, ситуаційні вправи, контрольні питання та рекомендовані джерела інформації.

Наведені довідкові та цифрові дані (крім чинних ставок, тарифів, норм) є умовними і лише ілюструють запропонований матеріал.

ТЕМА 1 ОСНОВИ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

- 1.1 Поняття та правові засади діяльності бюджетних установ.
- 1.2 План рахунків бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору економіки.
- 1.3 Форма ведення бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору.
- 1.4 Організація бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору економіки.
- 1.5 Облікова політика бюджетних установ.

1.1 Поняття та правові засади діяльності бюджетних установ

Бюджетні установи – органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджету (ст. 2 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI). Бюджетні установи є неприбутковими.

До бюджетних належать установи, наведені на рис. 1.1.

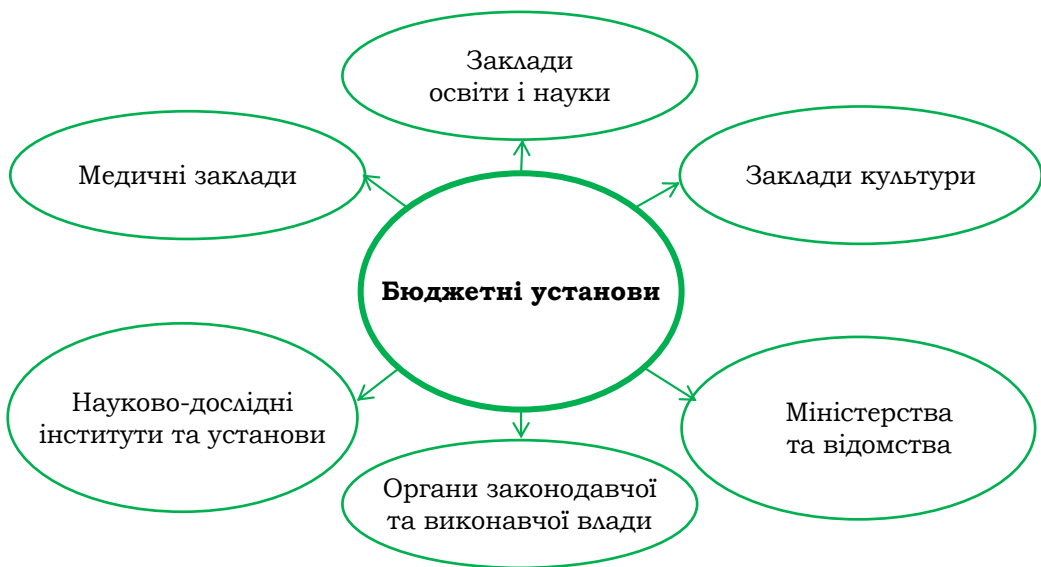
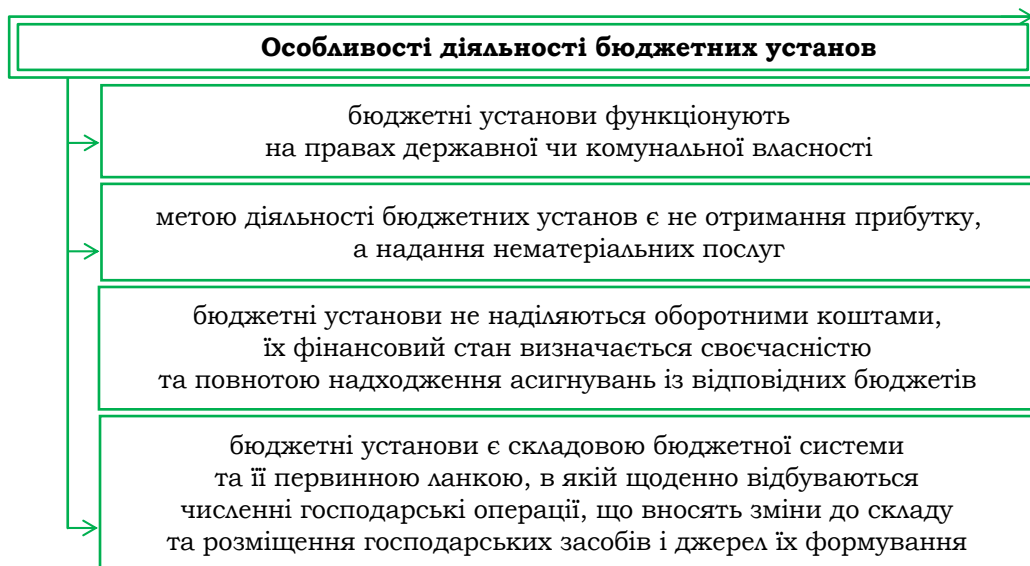

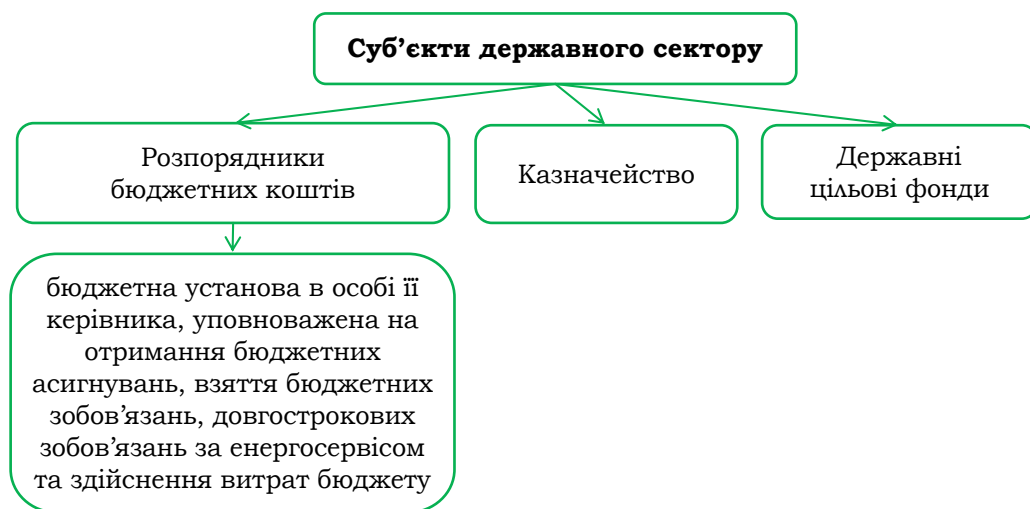
Рисунок 1.1 – Склад бюджетних установ

Особливості фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, які впливають на методикау й організацію бухгалтерського обліку, наведені на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 – Особливості діяльності бюджетних установ

Суб'єкти бухгалтерського обліку в державному секторі показані на рис. 1.3.

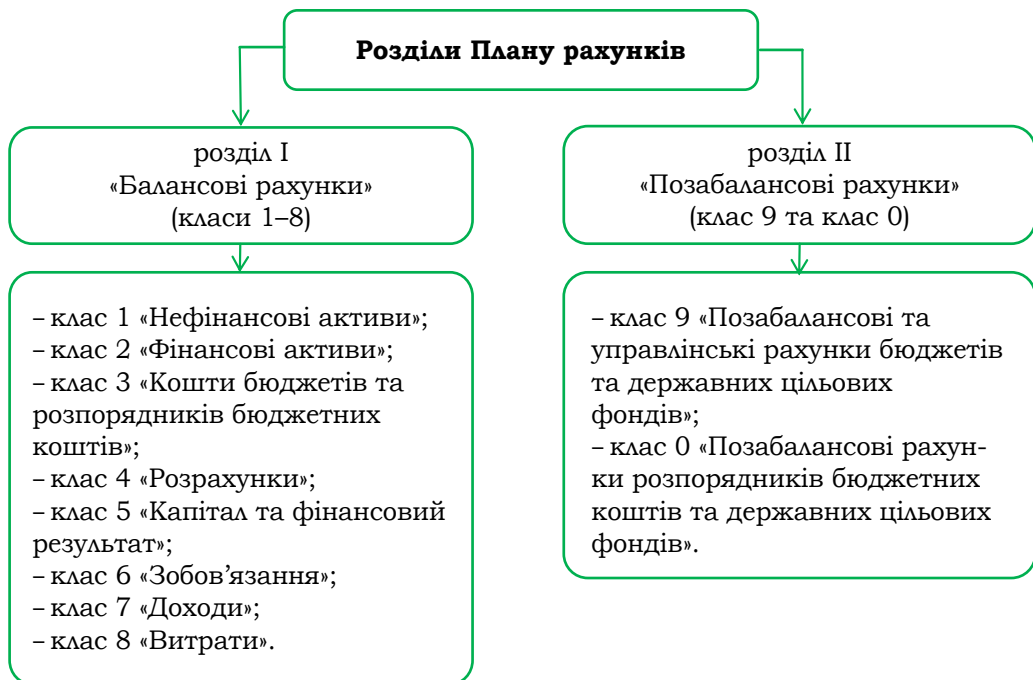
Рисунок 1.3 – Суб'єкти бухгалтерського обліку в державному секторі

1.2 План рахунків бухгалтерського обліку на підприємствах державного сектору економіки

Для поточного ведення бухгалтерського обліку суб'єкти державного сектору економіки використовують План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 та порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, що затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2015 р. № 1219.

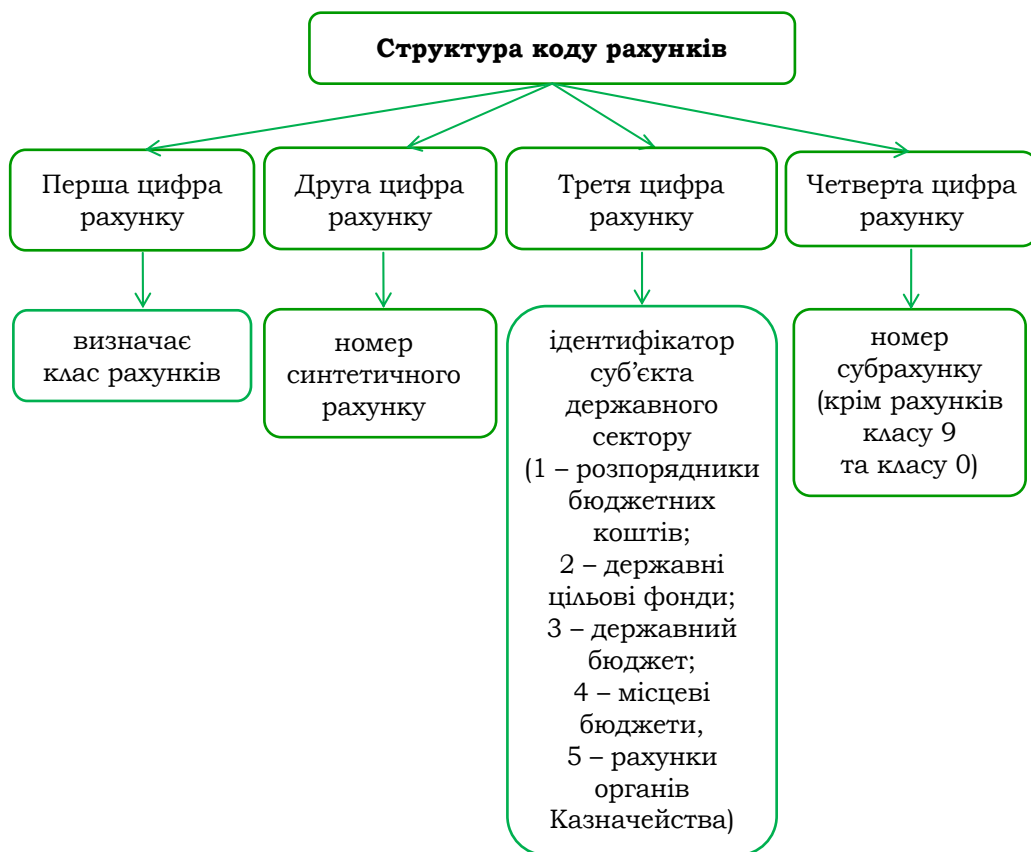
Вимоги Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі і Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі є обов'язковими для всіх установ та організацій, основна діяльність яких ведеться за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів.

План рахунків – це перелік рахунків і субрахунків для узагальнення інформації про факти діяльності суб'єктів державного сектору у бухгалтерському обліку (рис. 1.4).

Рисуюнок 1.4 – Структура Плану рахунків

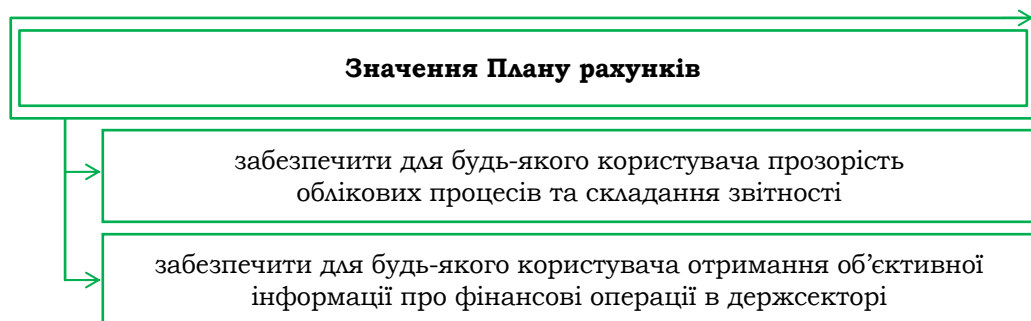
У Плані рахунків за десятиковою системою наведені коди (номери) й найменування синтетичних рахунків й субрахунків. Особливістю Плану рахунків є те, що код його балансових рахунків містить 4 знаки (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Структура коду рахунків

Суб'єкти державного сектору можуть вводити аналітичні рахунки до субрахунків цього Плану рахунків.

Значення плану рахунків наведено на рис. 1.6.

Рисунок 1.6 – Значення Плану рахунків

1.3 Форма ведення бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору

Меморіально-ордерну форму обліку використовують в установах і організаціях державного сектору економіки та кредитних установах.

Суть меморіально-ордерної форми бухгалтерського обліку полягає у тому, що на підставі перевірених та згрупованих за певною ознакою первинних документів складають меморіальні ордери, в яких вказують кореспонденцію рахунків за здійсненою господарською операцією та її суму.

При цій формі застосовують книги для ведення синтетичного обліку і картки – для аналітичного.

Порядок облікової реєстрації господарських операцій при меморіально-ордерній формі такий. На підставі оформлених і перевірених документів (первинних або згрупованих) складають меморіальні ордери. В них роблять посилання на документ, що служить підставою для записів (або коротко викладається зміст запису), його номер і дата складання, вказуються кореспондуючі рахунки по даній операції і суми. Це допомагає упорядкуванню облікових записів. Меморіальний ордер має таку форму (рис. 1.7):

Меморіальний ордер

за _____ 20__ р.

Підстава (посилання на документ або зміст запису)	На дебет рахунка	На кредит рахунка	Сума, грн.

Бухгалтер

М. Коваль
(підпис)

05 січня 20__ р.
(дата)

Рисунок 1.7 – Форма меморіального ордеру

Меморіальні ордери складають на окремих бланках або на самому документі, якщо на ньому відтворена (друкарським або іншим способом) форма ордеру. Нумерацію меморіальних ордерів щомісячно починають з першого номера.

Меморіальні ордери реєструють у хронологічному реєстрі синтетичного обліку – Реєстраційному журналі.

Реєстраційний журнал призначений для забезпечення збереження меморіальних ордерів, а також для наступної перевірки повноти і правильності записів господарських операцій в системі рахунків (рис. 1.8).

Реєстраційний журнал меморіальних ордерів

за _____ 20__ р.

Номер ордера	Дата складання меморіального ордера	Сума, грн.
10	05. 01. 20... р.	18200,00
...	...	...
Разом за місяць	—	...

Рисунок 1.8 – Форма реєстраційного журналу

Після реєстрації дані меморіальних ордерів записують у **Головну книгу**, яка є систематичним реєстром синтетичного обліку та має такий вигляд (рис. 1.9):

Головна книга

рахунок _____

Дебет рахунку «...»				Кредит рахунку «...»				
дата	№ ордера	кредит рахунків		дата	№ ордера	дебет рахунків		разом
			разом				разом	

Рисунок 1.9 – Форма Головної книги

Після закінчення місяця по кожному рахунку підраховують обороти по дебету і кредиту, визначають залишки і складають **оборотну відомість** (рис. 1.10).

Оборотна відомість по синтетичних рахунках

Код рахунка	Залишки на початок місяця		Обороти за місяць		Залишки на кінець місяця	
	Дт	Кт	Дт	Кт	Дт	Кт
...	...	...	...	...	...	...
разом	...	...	...	...	...	...

Рисунок 1.10 – Форма оборотної відомості за синтетичними рахунками

На підставі даних оборотної відомості складають бухгалтерський баланс та фінансову звітність.